

Előszó

A kultúrák és a nemzetek életét tényezők sora határozza meg. Ilyen tényezők az **időben**: a megélt múlt, az élő jelen, az élhető jövő. **Térben**: az egyén, a nemzet, a kultúra, majd az emberiség. De létezik egy további tényező is, amely nem engedi felejtetni magát, és ez a **Geokultúra**. Ez utóbbinak sem a definíciójával, sem pedig magával a kifejezéssel e sorok írója még nem találkozott. Így nincs más hátra – a munkát nekünk kell elvégeznünk. Nem törekszünk végleges definícióra. Nincs tökéletes ember. Akkor miért volna tökéletes az, amit csinál?

Mi a geokultúra?

Geokultúrán egy kultúra meghatározottságát értjük azon intellektuális hatások által, amelyek a környezetéből származnak. A kultúrát – amely itt központi fogalom – több tanulmányunkban is úgy írtuk le, mint lehetséges, kialakuló, létező, végül hanyatló mesterséges programot. Erre az ember genetikai aluldetermináltsága következtében van szükség (egyebek között: Magyari Beck, 2012, 2013, 2014)⁹⁹. E genetikai determináltság mértéke egy vagy két százalék ép gén. Míg a fennmaradó rész kilencvennyolc vagy kilencven kilenc százalékában junk (szemét). De azt nem merjük elfogadni, hogy a gének aránya megegyezik a genetikai determináltsággal, sem pedig azt, hogy a génhiány aránya megegyezik a kultúráéval. Az viszont biztos, hogy az emberi kiválasztódás nem genetikai, hanem kulturális, amelyre nagy hatással vannak más kultúrák. De nem Darwin, hanem Lamarck elméletének megfelelően. Itt helyénvaló lenne bevezetni a geocivilizáció arrogáns fogalmát is, de nem tesszük, mert e fogalom kifejtése nagymennyiségű további dolgozatoldalt venne igénybe.

Hazatérés

A geokultúra a geopolitikán alapszik. Aki a térképre néz, az bizvást láthatja, hogy Magyarország és Közép-Európa a kontinentális Európa közepén fekszik. Ezt bebizonyítottam magamnak egy primitív, de sikeresnek tűnő kísérlettel. Ugyanis vettem egy vonalzót és a térképre helyeztem úgy, hogy a vonalzó egyik vége az Ural hegységet, a másik Portugália atlanti partvonalát érje. Ugyanezt tettem észak-déli irányban. Ezúttal bár nem olyan pontosan, de ugyanez jött ki. Mármost, ha tágítjuk a térképet, Magyarország az északi féltekén ugyanott található. Az egyik irány amerikai, a másik szibériai. Azaz a teljes térképen a Nyugat és az Urál a **belső periféria**, a **külső periféria** pedig az Andok és a Csendes Óceán nyugati partja. Nem is beszélve arról, hogy legfelül létezik még a Magyarországot körülvevő kisantanti mentalitás.

Mindez kísértetiesen áll Közép-Európára, amelyet a közelmúlt politikusai – a geográfiai realitások ellenére – elneveztek Kelet-Európának. Azonban Magyarország és Közép-Európa egy másik dimenzióban is középen van. Ez pedig az idő. Igaz, a magyarság utolsóelőttiként érkezett Európába keletről, de nyelvileg, genetikailag, kulturálisan, sőt még külsőben is ősi keleti nép volt, amely rátelepedett az itt élő szláv népekre. A szlávok régi európai törzsek voltak, melyek több etnikumban, nemzetben, végül birodalmakban egyesültek. De a keleti népek közelsége miatt sokat vettek át a keleti népektől, köztük – bár ezt ma még nem sokan hiszik – a bevándorló magyaroktól is. Ahogy a magyarok is tőlük. Lényeges, de: **Itt vannak ama kulturális komplexitás gyökerei, amelyek jótékonyan különböztették meg Magyarországot és Közép-Európát a két – szűkebb és tágabb – periféria kultúráitól.** E kérdéshez – a közép-európai tér-idei komplexitáshoz – a továbbiakban még visszatérünk.

⁹⁹ Magyari Beck István: Kultúra és higiénia. *Valóság*, 2012/9. 1 – 13.

Magyari Beck István: A vesztésre álló ember. *Valóság*, 2013/7. 1 – 7.

Magyari Beck István: Magányos kultúra – magányos pénz. *Valóság*, 2014/4. 79 – 87.

A szakirodalom és a régészet azt is tudni véli, hogy Európa közepét számos, magyarokkal rokon nép hódította meg és lakta be. Ezért beszélünk honfoglalásról, a hódítás helyett. Az első évezred végén bejövő „magyar” törzsek nem hódítottak, hanem hazajöttek. Itt a 'magyar' szó azért került idézőjelek közé, mert a magyar etnogenézis a honfoglalás idején még nem zárult le. A Krisztus utáni első fél évezredtől sorra érkező ősök rendre beolvadtak más népekbe vagy azok áldozataivá lettek. Csoda, hogy a mai magyarság őseinek a leszármazottai ma is itt élnek! Ennek ezúttal csak két okát ragadjuk ki: először, hogy: a **Kárpát-medence geopolitikai csapda** (Mátés Károly, 1994)¹⁰⁰. A másik ok a betelepülőknél és a beolvadóknál – az adott korhoz képest – nagy száma. Pszichológiai csapda, mert a betelepülő lovas népek a Kárpátokban természetes várfalakat láttak. Holott **igazi erő az ember**. Ezt az igazi erőt, a Kárpátokba települt magyarokat, a magyar királyság, és koronként a gyulafehérvári fejedelemség elhanyagolta. Sőt többször megkárosította és becsapta (Benda, 1986)¹⁰¹. Ami viszont a betelepülőket illeti, ezek egy része megőrizte eredeti nemzeti identitását, bár számtalanszor lett foglaló a befogadottból.

Geopolitika más/új szempontból

A geopolitikáról eddig szándékosan nem írtam és alig beszéltem. Holott ismert fogalom, amely kezdi elveszteni régi formájában a jelentőségét. **A környezet értelmezését az információs- és a nagy sebességű közlekedési technika megváltoztatta. Döntőbb tényezőkké váltak a kultúrák és a civilizációk hasonlóságai és különbségei, semmint a geográfiai távolságok.** Az USA, India, Ausztrália, Új-Zéland és Kanada inkább környezete a brit birodalomnak, mint Kína, Magyarország, Lengyelország vagy Szlovénia. A geokultúra viszont a jelen sorok írójának alkotása. A világ – többnyire – a kényszerek, a determináció színhelye. De ameddig a politika fegyverekkel és furfanggal dolgozik, addig a kultúra – érzésekkel és intelligenciával. Ámbár hála a nálunk okosabb, erősebb, bölcsőbb, nemesebb és céltudatosabb őseinknek, **a kultúra fogalma kapott egy pozitív hangzást.** Eszerint a kultúra – pozitív értelmezésben – a szépséggel, a jósággal, az igazsággal, az érzelmekkel, a logikával, a meggyőzéssel, az együttérzéssel kényszerít, azaz determinál, minket.

Amennyiben egy etnikum, egy nép, egy kultúra, egy birodalom helyhez jutott a valaha tág, de ma már szűkülő világban, akkor a környezetét képező kultúráknak ad, és azoktól kap. Amikor a holland filozófus és esszéista Johann Huizinga műveivel megismerkedtem, meglepő megállapítást olvastam tőle. Huizinga ugyanis arról ír egyik művében, miszerint a holland kultúra eminenciája abból következik, hogy képesnek bizonyult szintetizálni a német, az angol és a francia kultúrát (Huizinga, magyar kiadás 1999)¹⁰². Én azóta gondolkodom behatóbban a magyar kultúra természetén. A magyarok a holland néppel hasonló helyzetbe kerültek. A hollandok is beszorultak a nagyhatalmak közé. Hollandiát is fölsoztották. Egy részük a Belgiumba került. Belgium pedig egy olyan ország, amit nem a történelmi erők, hanem a politikai spekuláció hozott össze ütköző állammal az angol és a francia között. A hollandok nyelve is vesztesre áll.

A diagnózis

De a magyarság sokkal nehezebb helyzetben élte végig a századait. Óriások állták körül. Még a távoli Franciaország is megirigyelte a konszolidált Osztrák-Magyar Monarchia – és benne Magyarország –

¹⁰⁰ Mátés Károly: *Magyar Nemzeti Állameszme. A magyar újjászületés eszközei.* HOGYF EDITO H-1145, Budapest, 1994. 1 – 203. (Ebben a könyvben a szerző azt állítja, hogy a honfoglalás utáni magyar kalandozások nem rabló hadjáratok, hanem jól tervezett katonai vállalkozások voltak. Pontos magyarázatot viszont nem ad. Nekem – aki ugyan nem vagyok történész – az a sejtésem támadt, hogy a keleti birodalmak, köztük a kazár birodalom, mellyel őseink szoros kapcsolatban álltak, jól tudhatták: az úgynevezett természetes határok önmagukban védhetetlenek. Oda ember kell. Az ősök ezért más geográfival rendelkező területeket kerestek. Ha e feltevésnek csak egy kevés magva van, sajnálhatjuk, hogy utódaik elfeledkeztek erről a tudásról.)

¹⁰¹ Benda Kálmán: *Erdély végzetes asszonya. Báthory Zsigmondné Habsburg Mária Krisztierna.* Helikon kiadó, Budapest, 1986. 1 – 80.

¹⁰² Huizinga, J.: *Utam a históriához.* In *Huizinga, a rejtőzködő. Utam a históriához, Hollandia szellemi ismérve, Jan Veth élete és műve.* Balassi Kiadó, Budapest. (magyar kiadás 1999.) 47 – 50.

magasabb nivójú kultúráját. Az a számtalan hatás, amely ezt a sajátos kultúrát érte, inkább szétforgácsolta és egymással szembe állította az országainak lakosságát. **A közép-európai és a magyar kultúrából alapvetően hiányzik egy központi, integratív eszme vagy eszmekör, amely alá a kapott hatások besorolhatóak lettek volna.** Magyarország – hogy kreativitástudományi kifejezésekkel éljek – még mindig a divergens fázisait éli és ellenáll a konvergens gondolkodásnak. A múlt század első évtizedeiben híres lapjaink voltak. A leghíresebbek a „Nyugat” és a „Kelet népe”. De az országnak nem ez volt első meghasonlása. A török hódoltság idején a bomlás észak-déli irányban jelent meg.

Az intellektuális szintézis elmaradásának a helyébe a nacionalizmus alsóbb formái léptek. Nincs ebben semmi csodálni való. A sikertelenséget agresszió követi. És ha már ez bekövetkezett, a kétes erők mindjárt bekapcsolják a szirénát. Hogy úgymond támad a sovinizmus, a rasszizmus, a fasizmus és társai. Valóban! Lord Acton, aki egyike volt azoknak, akik a nacionalizmust bírálva méltányolták, azt állította, hogy az első nacionalisták Európában a lengyelek voltak (Acton, magyar kiadás, 1991)¹⁰³. A lengyel nacionalizmusnak ama sérelem volt az oka, amelyet az ország három részre osztottsága okozott. De akkor kitől származik a nacionalizmus a maga durva formáival? Attól-e, aki elszenvedte? Vagy attól, aki okozta? Én arra szavazok, hogy a bűnös az, aki először támad és sebez.

Pénztárgépek

Magyarország és Kelet-Európa – még Oroszország is – évszázadok óta nyugatorientált. Ez helyes politika volt, hiszen a hatalmas tengerekre és óceánokra támaszkodó nyugat a XVI. századtól kezdve a világ szellemi és gazdasági motorjává lett. Ez az állapot ma megváltozott. A mindent elnyelő monetarizmus a vállalatokat és intézményeket pénztárgépekké alacsonyította. A termelést a spekuláció szorítja vissza. A GDP-szemlélet nem képes tükrözni sem a valóságot, sem az értékeket. **Érdekes tény, hogy e tendenciák hatására nem alakult ki egy hiteles pénzelmélet és pénzkritika. Mintha bizonyos belső erők határozottan nyugatellenesek lennének.**

A fentiekre vonatkozó első figyelmeztetés engem báró Kray Istvántól ért. Attól a Kray Istvántól, aki a feleségével együtt 1948-ban egy szűk, piszkos tehervasúti fülkében menekült. Magyarországból Franciaországba. Az üldözések elől. Kray Istvánnal a véletlen hozott össze. Még ma is emlékszem arra, mit mondott nekem egy ízben. Ugyanis felírtam: „Nektek nem ez a nyugat kell, hanem az ezt megelőző jóléti, közöspiaci nyugat!” (Kray, 1996)¹⁰⁴. Ki is adott egy könyvet Magyarországon, a címe „Rendszerváltás bekötött szemmel” (Kray, 1993)¹⁰⁵. A mű, annak ellenére, hogy a legjobb nyugati realista és tudományos tradíciók szellemében íródott, Budapesten csak a kiszolgálóra kacsintva, pult alól lehetett megvenni. Mintha a múlt század hetvenes éveinek puha diktatúrája tért volna vissza. Akkor mi a teendő? Az, hogy az európai embert ki kell szabadítani a monetarizmus rabságából. De mire? Arra, hogy föl hagyhasson szélsőséges egoizmusával. És újra közösségközpontú legyen. Ez nem kommunizmus. A közjó fogalmát Magyarországon a reformkor hozta be. Leghatásosabban és legjózanabban gróf Széchenyi István képviselte.

A terápia kezdetei

Magyarország ma is adósa ama szellemnek, amelyet a legnagyobb erdélyi fejedelmek gyakoroltak a török hódoltság idejében. Mi volt ez a szellem és ez a gyakorlat? A minden-, de főleg kétirányú kapcsolatok. Egyfelől Ausztriával, amely – hallomásom szerint – a német birodalom trójai falova volt. Másfelől a törökkel, aki mint rokonnép pusztította a magyart. A kis Erdély tehát hol az osztrákokkal, hol a törökökkel harcolt. Vagy volt jóban. De létezett egy különbség a török és a mai hódoltság

¹⁰³ Acton, J.: Nacionalizmus. In *Az angolszász liberalizmus klasszikusai I.* Szerkesztette Ludassy Mária. Atlantisz Kiadó, Budapest, (magyar kiadás 1991), 120 – 152.

¹⁰⁴ Kray István: Szóbeli közlés. Párizs. 1996.

¹⁰⁵ Kray István: *Rendszerváltás bekötött szemmel. Földindulás a világpolitikában.* Belvárosi Könyvkiadó, Budapest, 1993. 1 – 214.

között. Mert amíg a török időkben a Kárpát-medence síkságai hódoltak, és Erdély nem, addig ma a Kárpátok bércein élők hódoltattak, és a Nagyalföld meg a Dunántúl vált népünk Erdélyévé. Nos, hihetünk-e abban, hogy ami a kis Erdély-Magyarországnak sikerült, az a Magyar-Erdélyországnak is sikerülni fog? Erre választ csak akkor kaphatunk, ha „vigyázó szemünket” keletre vetjük. Tesszük ezt azért, mert Nyugatnak – mint kutatási tárgynak – mi „laikus szakemberei” vagyunk. Annál kevesebbet tudunk keletről. Még a legközelebbi keletről, Oroszországról, is csak sémákban tudunk nyilatkozni. Ukrajna sorsa e tanulmány írásának idején bizonytalan. És az ott élő magyarságon kívül más kérdésben mi jelenleg nem vagyunk kompetensek.

Az öngyűlölet egy közép-európai betegség. Erre Németh László figyelt fel először, amikor azt sérelmezte, hogy a magyarság **sem** érdeklődik az őt körülvevő országok iránt. Mint ahogy utánunk **sem** érdeklődnek a régióban. Holott **éppen azokat kell a leginkább kiismerni, akiktől a legtöbb jó és a legtöbb kárunk származik, sőt származhat.** Németh László nem csak beszélt, hanem cselekedett is. A számos nyelvet, amelyen olvasott és beszélt kipótolta a horvát nyelvvel. Ezt sietve elsajátította. De már nem fiatalon. Annyira, hogy nyelvtanilag helyes horvát nyelven horvát delegációt is fogadott. (Én sajnos nem emlékszem, hol olvastam a fentieket, valószínűleg Vekerdi László egyik könyvében. Talán, mert én Németh Lászlót olvastam, de Németh Lászlóról csak egyetlen művet, Vekerdi Lászlóét (Vekerdi, 1970)¹⁰⁶. E mű elolvasását mindenkinek javaslom. Németh is Vekerdi is orvosként kezdték és polihisztorokként, nagy művek szerzőiként szálltak sírba.)

A keleti nyitás

Kiből-miből áll kelet? Induljunk el Távols-Keletről. Japán, Kína és Törökország rokonnépnek tekintik a magyarságot. A finnugor népek már kevésbé. Mindegy! Csak tudni illik, hogy a Volga mellett, mindkét oldalon, hatalmas területeken számos finnugor nép él. A keleti népekkel a hasonlatosságunk genetikai, a finnugorokkal a nyelvünk rokon. Egy biztos: Magyarország nincs egyedül. Ezek után egy meglepő állításra készülök (a keleti nyitás és a komparatív geopolitika és komparatív geokultúra szellemében). Hogy tudniillik, a magyar és az orosz hasonló geopolitikai és geokulturális helyzetben él. A két nép mentalitása is közel áll egymáshoz. Szeretném rögzíteni: ma Oroszországban hatalmas tisztulás zajlik. Művek sora leplezi le az orosz terrorizmust, köztük a bolsevizmust (egyebek között: Гончаренко, 2007. Митрофанов, 2009. Полторанин, 2012. Стариков, 2014)¹⁰⁷. Mind a bolsevizmus, mind a fehér mozgalom másnak bizonyult, ahhoz képest, ahogy nekünk ezt tálalták. És a tévedés ma is él. Ugyanis, a bolsevizmus nem volt szent, hanem: hazaárulás, népiártás és üzlet. A legendás Fehér mozgalom pedig, nem csak egy fél volt az osztályharcban, hanem az orosz nemzeti egység záloga.

De a ma kezdeményezett keleti nyitás nem kulturális, hanem gazdasági. Mi viszont tudjuk, hogy **a gazdaság a kultúra része és nem a kultúra a gazdaság része.** Ennek ellenére és nevében cserélünk olajt mezőgazdasági termékekre. Nem színdarabokat cserélünk zeneművekre az orosz piacon. A kölcsönös jólétet ez segítheti, de „eszében sincs” garantálni a kölcsönös megértést. Holott ez lehetséges volna. Mert – mint írtam – a két nép hasonlít egymásra. Nem a véletlen hozta, hogy a világosi fegyverletétel után nem a szövetséges osztrák és orosz tisztek barátkoztak egymással, hanem az országba behatoló orosz tisztek barátkoztak az ellenséges magyar honvédtisztekkel. De a pozitív kölcsönösség nem csak lehetséges, hanem szükségszerű is. Csak utalok rá, mert fentebb leírtam azt a hasonlóságot, amely Erdély-Magyarország és Magyarország-Erdély között fennáll.

¹⁰⁶ Vekerdi László: *Németh László alkotásai és vallomásai tükrében.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 1970. 1 – 388.

¹⁰⁷ Гончаренко, О.: *Белое Движение.* Вече, Москва, 2007. 1 – 369.

Митрофанов, Г.: *Трагедия России.* МОБИ ДИК, Санкт-Петербург. 2009. 1 – 240.

Полторанин, К.: *Как убивают Россию.* ЯУЗА-ПРЕСС, Москва. 2012. 1 – 308.

Стариков, Н.: *Кто финансирует развал России.* Питер, Москва, Санкт-Петербург, Нижний Новгород, Воронеж, Ростов-на-Дону, Екатеринбург, Самара, Новосибирск, Киев, Харьков, Минск. 2014. 1 – 285.

A hasonlóság árnyékai

Erdély a török hódoltság idején – minden szellemi és katonai ereje ellenére – sem teljesítette a Huizinga-programot. Ő sem vált Európa szintézisévé. Ahogy mi sem. Ennek hasonló oka van: Közép-Európa balkanizálása (Kőrösi, 1990)¹⁰⁸. **Lehet-e egy kultúra erős, ha a központja gyenge?** Lehet-e egy ember ép, ha beteg az idegrendszere? Nem! A politikailag porrá tört birodalmak nyomán keletkezett apró kis országok nem a világ szellemi és anyagi problémái iránt érdeklődnek, hanem magukba zárkóznak és a saját pecsenyéjüket sütik. Többnyire a nagyhatalmak konyháiban. Etnikumok, nemzetiségek és vallási csoportok ugranak egymásnak és a kavalkádban elsüllyed a közjó. Így mondhatjuk ki: Európának nincs központja. Európa eltévedt. Európa nem találja az utat. Az EU vak a félszeműek között. Vagy kamatra kibérelt emberi tőke.

Minden problémánk ebből származik. Az identitáshiány, a szegénység, a hajléktalanság, a hontalanság, a külső- és a belső emigráció, az eladósodás, a túlzott migráció, a monopóliumok, az oktatás alulfinanszírozása, a bűnözés, az itt-ott felbukkanó faszizmusok, a kábítószer, a káosz, a demográfiai dagály (délen) és a demográfiai apály (északon), a bürokrácia, a pártháborúk, az utcai harcok, a környezet elszennyeződése, a kultúra-gazdaságtani problémák, a manipuláció.... Nincs helyünk arra, hogy folytassuk ezt a sort. Helyette áttérünk a – magyar szóhasználattal – „muszka” problémára. Vajon miben hasonló ő a mi viszonyainkhoz? Ha ezt a kérdést sikerül megválaszolni, egy tágabb és alaposabb képet kapunk a ma uralkodó viszonyokról és eredetükről.

Eurázsiai kérdések: Oroszország tragédiája

Volt egyszer, hol nem volt, volt egy birodalom. Annak volt egy fejedelme és egy kalandora. Milyen lehetett a viszony közöttük? Nyilván egymás ellenségeivé lettek. A kettő között azonban több volt a hasonlóság, mint a különbözőség. Mert a fejedelem is kalandor volt és a kalandor is „fejedelem” volt. Csakhogy a herceg nagy volt! A kalandor meg nagygyá lett! Nem csoda, ha olvasóm nem érti a mesét. Ezért elmagyarázom. A fejedelem Retteggett Iván volt, aki katonailag egyesítette az orosz fejedelemségeket. Ezzel megalkotta az európai orosz birodalmat. Ő pedig császárrá – oroszul cárrá – lett. A kalandor Jermak volt. Kozák atamán. Jermak apró csapata élén betört Szibériába és meghódította azt. Történt mindez a XVI. században. A konfliktusban a cár győzött. Egyszerűen magára hagyta Jermakot, aki az éhségtől és a jóllakott ellenségeitől elpusztult. Mindez: rövidtávon.

Hosszútávon azonban Jermak győzött. A hatalmas **Szibéria** egyrészt Oroszország része, másrészt **egy kegyetlen – ma is megoldatlan – probléma lett**. Mint rész, gazdag volt természeti kincsekben. De mint probléma, abban állt, hogy nem volt az országnak akkora népessége, amely Szibéria természeti kincseit kiaknázza, és jó kapcsolatokat teremtsen a szomszéd népekkel és kultúrákkal. Szibéria demográfiai ma is úgyszólván üres. De hol itt a tragédia? Nézzünk a térképre. Egzaktul megállapítható, hogy Oroszország – Eurázsia közepe. És ez már nehezíti a kérdést. Mert ami középen van, annak kötelezettségei vannak. Ahogy Magyarországnak és Közép-Európának Európa központjának kellett volna lennie, úgy Oroszországnak Eurázsia központjává kellett volna válnia.

Ez azonban egyiknek sem sikerült. Közép-Európa és Magyarország nem lett sem geopolitikai, sem geokulturális központja Európának és az euró-atlanti civilizációnak. Oroszország ugyancsak nem lett sem geopolitikai, sem geokulturális központja az eurázsiai térnek. Közép-Európát és Magyarországot a – belső és külső erők általi – balkanizálás zavarta missziója teljesítésében. Oroszországot pedig Szibéria demográfiai üressége. Mi lett volna a megoldás? Mind a két esetben? Magyarország esetében olyan látóköri királyok sora, mint Hunyadi Mátyás. Aki egy közép-európai egységes királyságban gondolkodott. Oroszországban viszont egy miniszterelnökök sora, mint Sztolipin.

¹⁰⁸ Kőrösi Mária: Szóbeli közlés gróf Teleki Pál nyomán. Sopron. 1990 (Számomra reveláció volt e fogalom, annál is inkább, mert mind Jugoszlávia, mind Ukrajna e politika megvalósult és potenciális példái. Mi több, várhatjuk a további fejleményeket.)

Sztolipin képes lett volna közel olyan kaliberű embereket találni, mint első Péter. Aki legalább szerette a környező kultúrákat, tanult belőlük, szerette a perifériát, megvédte azt, várost épített rajta és elkezdte Oroszország belső gyarmatosítását. Ennek meg kellett volna történnie Oroszország összes déli és keleti határán. De nem történt meg. A nagy-péteri eszméket és gyakorlatot nem sikerült egyetemesíteni Oroszország peremvidékein.

És végül az okok

Churchill egy ízben úgy nyilatkozott, hogy a demokrácia a legjobb államforma. Csakhogy a demokráciákat inkább mennyiségileg, mintsem minőségileg fejlesztik. Több figyelmet fordítanak arra, hogy minél több állampolgár szavazzon, semmint arra, hogy aki szavaz, az tudja is, hogy mire adja a voksát. Ennek következtében a szavazók táborra kiszélesedik, miáltal a színvonalában hanyatlik. Ez oda vezet, hogy egy kalap alá veszik a politikailag tudtalant és a hozzáértőt. A mai oktatási viszonyok mellett a nivótlanok száma veszedelmesen nő, míg a nivósoké gyorsan csökken. Ezért nem pártolta Nietzsche a demokráciát. A demokrácia lényege – írta – a törvény előtti egyenlőség. Mint a tudomány világában, ahol a tudományos tény alá van vetve a tudományos törvénynek. **A demokrácia a kivételek ellensége.** Végeredményben szabályhatalom.

Ámde ha megnézzük, ki alkotott birodalmat, azaz nagy politikai szintéziseket, olyan nevekkel találkozunk, mint Július Cézár, Rettegett Iván, I. Péter, Nagy Katalin, Mária Terézia, George Washington, Oliver Cromwell, Dzsingisz Kán, II. Lajos és sokan mások. Ezek az emberek mind kiemelkedtek a környezetükből. Utóbb azonban rossz híréket keltették. Például – a közhiedelemmel ellentétben – Rettegett Iván jóval kevesebb embert adott a hóhér kezére, mint korának más uralkodói. A már idézett Sztarikov egyik könyvében az alábbi rövid statisztikát találjuk: Rettegett Iván 4000 kivégzés (!), Szent Bertalan éjszakája 20 000 halott, VIII. Henrik 72 000 kivégzés, A német parasztháború 100 000 kivégzés (Стариков, 2013)¹⁰⁹. A példa mutatja, hogy milyen hatalma volt a médiának már a középkor végén is.

Itt nem tudjuk megállni, és vetünk egy pillantást a magyar russisztika vezető alakjának, Szvák Gyulának, egy érdekes munkájára. Szvák történelemszichológiai vállalkozásba kezdett „IV. Iván” című munkájával. A szerző imponáló tudással egy írásművet komponált Rettegett Ivánról (Szvák, 2004)¹¹⁰, aki szerinte szerfelett kegyetlen volt és ebben a tekintetben a korában kiemelkedő. De ha visszapillantunk a fenti statisztikára, azt találjuk, hogy Szvák tévedett. Nem csak a tényekben, hanem a lényegben is. Rettegett Iván nem csak a korában, hanem más történelmi korszakokhoz viszonyítva sem volt kegyetlen uralkodó. Sőt számos jótékony tett származott tőle. Birodalmat alkotott, szerette a népet, a nép is szerette őt, élen járt a könyvnyomtatásban, templomot épített, nagy szervezőnek bizonyult, meghatározta az orosz politika legfontosabb irányait, végül felismerte, hogy Oroszországnak tengeri hatalommá kell válnia. Ím így jár az, aki elfeledkezik a kontextusról és ezen belül a geopolitikáról és a geokulturáról.

Befejezés

Tanulmányunk végére értünk. Volt, amit ki tudtunk fejteni, de volt, amire csak célozni volt tudásunk és erőnk. Ha mégis össze szeretnénk foglalni mondandónkat, az alábbiakat íránk: „Tiszteld ne csak apádat és anyádat, hanem nyitva legyen a szemed akkor is, ha valaki nem lép túl a szoros kötelékein! A szabadság annyit ér felelősség nélkül, amennyit a felelősség szabadság nélkül. És a missziókra vonatkozóan: Ha a misszió nem nyer utat, sorsa a misszionáriusnak a szakadék marad.” Ezzel mégis leírtuk.....

¹⁰⁹ Стариков, Н.: *Сталин*. Питер, Москва, Санкт-Петербург, Нижний Новгород, Воронеж, Ростов-на-Дону, Екатеринбург, Самара, Новосибирск, Киев, Харьков, Минск. 2013. 1 – 409.

¹¹⁰ Szvák Gyula: IV. Iván. In *Szvák Gyula IV. Iván. Jevgenyij Anyiszimov I. Péter*. Pannonica Kiadó, Budapest, 2004. 7 – 176.

Összefoglaló

A geopolitika és a geokultúra hagyományos definíciói elavultak (a geokultúra esetében csak a lehetséges definíciókról szólhatunk). A geográfiai környezet megtartotta fontosságát, de hovatovább a kulturális és a gazdasági hasonlóságok és komplementaritás nagyobb szerepet játszanak mind a geopolitikában, mind a geokultúrában. A hely és a hasonlóság kötelez. A központi hely lehetőségeket ad a szintézisek megalkotására. De ha ezek nem alakulnak ki, akkor ezt nem csak a központ sínyli meg, hanem az egész kultúra, illetve civilizáció. Tanulmányunkban csak két szerveződést vizsgáltunk meg: Közép-Európát, Magyarországgal és Oroszországot. Ezek mind európai eredetű képződmények. De azáltal, hogy egyik sem bizonyult – reméljük csak egyelőre – sikeresnek az említett szintézisben, az euro-atlanti civilizáció központ nélküli képződmény. Amelyet a perifériái uralják.

Felhasznált irodalom:

- Acton, J.: Nacionalizmus. In *Az angolszász liberalizmus klasszikusai I.* Szerkesztette Ludassy Mária. Atlantisz Kiadó, Budapest, (magyar kiadás 1991), 120 – 152.
- Benda Kálmán: *Erdély végzetes asszonya. Báthory Zsigmondné Habsburg Mária Krisztierna.* Helikon kiadó, Budapest, 1986. 1 – 80.
- Гончаренко, О.: *Белое Движение.* Вече, Москва, 2007. 1 – 369.
- Huizinga, J.: Utam a történelemhez. In *Huizinga, a rejtőzködő. Utam a történelemhez, Hollandia szellemi ismérve, Jan Veth élete és műve.* Balassi Kiadó, Budapest. (magyar kiadás 1999.) 47 – 50.
- Kőrösi Mária: Szóbeli közlés gróf Teleki Pál nyomán. Sopron. 1990 (Számomra reveláció volt e fogalom, annál is inkább, mert mind Jugoszlávia, mind Ukrajna e politika megvalósult és potenciális példái. Mi több, várhatjuk a további fejleményeket.)
- Kray István: *Rendszerváltás bekötött szemmel. Földindulás a világpolitikában.* Belvárosi Könyvkiadó, Budapest, 1993. 1 – 214.
- Kray István: Szóbeli közlés. Párizs. 1996.
- Magyar Beck István: Kultúra és higiénia. *Valóság*, 2012/9. 1 – 13.
- Magyar Beck István: A vesztesre álló ember. *Valóság*, 2013/7. 1 – 7.
- Magyar Beck István: Magányos kultúra – magányos pénz. *Valóság*, 2014/4. 79 – 87.
- Mátész Károly: *Magyar Nemzeti Állameszme. A magyar újjászületés eszközei.* HOGYF EDITO H-1145, Budapest, 1994. 1 – 203. (Ebben a könyvben a szerző azt állítja, hogy a honfoglalás utáni magyar kalandozások nem rabló hadjáratok, hanem jól tervezett katonai vállalkozások voltak. Pontos magyarázatot viszont nem ad. Nekem – aki ugyan nem vagyok történész – az a sejtésem támadt, hogy a keleti birodalmak, köztük a kazár birodalom, mellyel őseink szoros kapcsolatban álltak, jól tudhatták: az úgynevezett természetes határok önmagukban védhetetlenek. Oda ember kell. Az ősök ezért más geográfiával rendelkező területeket kerestek. Ha e feltevésnek csak egy kevés magva van, sajnálhatjuk, hogy utódaik elfeledkeztek erről a tudásról.)
- Митрофанов, Г.: *Трагедия России.* МОБИ ДИК, Санкт-Петербург. 2009. 1 – 240.
- Полторанин, К.: *Как убивают Россию.* ЯУЗА-ПРЕСС, Москва. 2012. 1 – 308.
- Стариков, Н.: *Сталин.* Питер, Москва, Санкт-Петербург, Нижний Новгород, Воронеж, Ростов-на-Дону, Екатеринбург, Самара, Новосибирск, Киев, Харьков, Минск. 2013. 1 – 409.
- Стариков, Н.: *Кто финансирует развал России.* Питер, Москва, Санкт-Петербург, Нижний Новгород, Воронеж, Ростов-на-Дону, Екатеринбург, Самара, Новосибирск, Киев, Харьков, Минск. 2014. 1 – 285.
- Szvák Gyula: IV. Iván. In *Szvák Gyula IV. Iván. Jevgenyij Anyiszimov I. Péter.* Pannonica Kiadó, Budapest, 2004. 7 – 176.
- Vekerdí László: *Németh László alkotásai és vallomásai tükrében.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 1970. 1 – 388.